Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Лэнин-Сталин партий вэрч кучэдалаш йамдэ лий!

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЭ

№ 26 (462) 1937 ий 28 май, кугарньа № 26 (462)

Испытаньым сайын да отличнэ кучэна

Кок прэдмэт дэнэ отличнэ сдайшым

Мый Корäково пэлэ кыдалаш школышто (Йошкар-Ола район) 5-шэ „В" классыштэ тунэмам. III-шо дэн IV-шэ чырыкыштэ чыла прэдмэт дэнат „отлично" да „сай" отмэткэ дэнэ тунэмым. Испытаньылан ондак йамдылалташ тӱҥальым: тунэм эртымэ матэрийал-влакым лудын, лончылэн шогышым. Канымэ жапэмат культурно эртарэм: шашкэ, шахмат, волэйбол дэнэ модам, сылнэ литэратурым эрэак лудын шогэм. Пушкинын возымо произвэдэньэ-влакшым вашкэ лудын пытарэм Кино ончашат чӱчкыдын коштам.

Шинчымашэм адакат утларак пэнтыдэмэ. Испытаньым пэш куанэн ваш лийым. Кызыт кок прэдмэтым—руш йылмэ дэн матэматикым—отличнэ сдайшым. Моло прэдмэт дэнат „отлично" отмэткым налаш шонэм. **Грэбэвщикова Гальэ.**

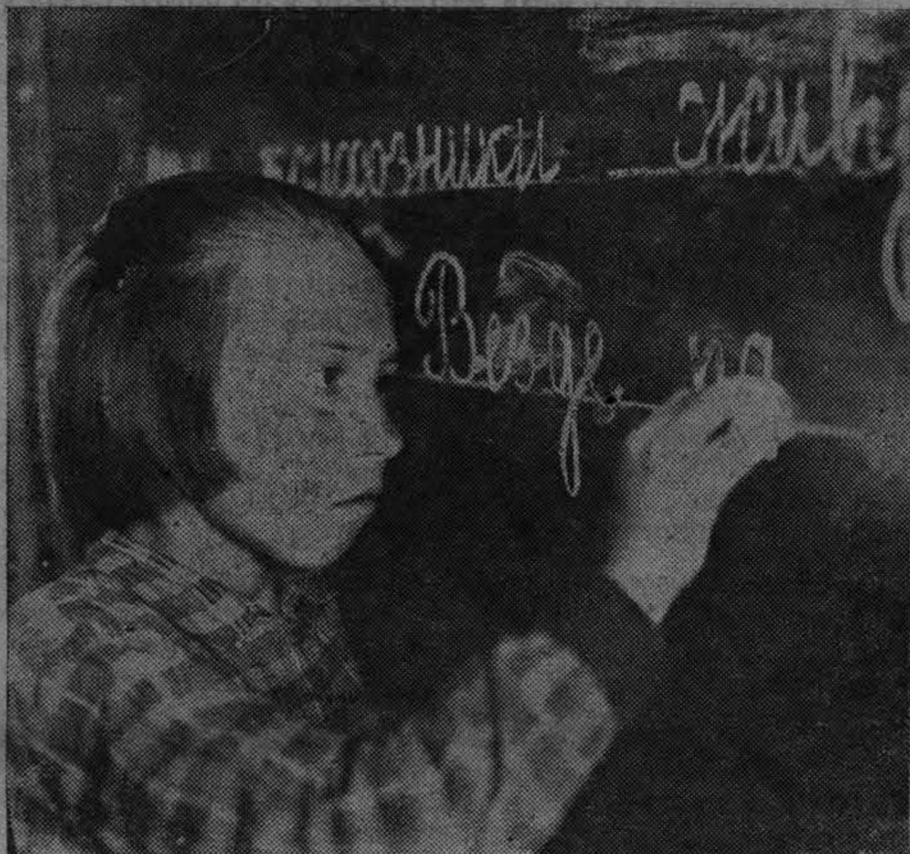
Гэрбарийым ыштэнам

Ботаникэ прэдмэт дэнэ испытаньылан йамдылалтмэ жапыштэ 50 тӱрлӧ пэлэдышан кушкыл-влакым погэн гэрбарийым ыштышым. Испытаньыжымат „отлично" отмэткэ дэнэ кучаш шонэм. **Загайнов Васлий.**

Ронто район, Кужмарий ПКШ.

Йошкар-Ола 4-шэ № пэлэ кыдалаш школын 5-шэ „А" классыштэ отличнэ тунэмшэ Казакова Клара.

Корьаково пэлэ кыдалаш школын 5 шэ „Б" классыштыжэ отличнэ тунэмшэ Маньа Бажина руш йылмэ дэнэ испытаньылан йамдылалтэш.

Испытаньым отлично кучышна

Мэ, Йошкар-Оласэ 5-шэ №-ан пэлэ кыдалаш школын 5-шэ „А" классыштыжэ тунэмына. Тэний тунэммэ ийым чыла чырыкыштыжат мэ „отлично" дэн „сай" отмэткэ дэнэ тунэм пытарышна.

20-шо майыштэ мэмнан руш йылмэ дэн письмэннэ да 21-шэ майыштэ устно испытаньэ лийэ. Тидэ испытаньыштэ мэ коктынат кок тӱрлӧ испытаньыж дэнат „отличнэ" отмэткым нална.

Отличник-влак: **Гришина Ната дэн Бажнина Лийа.**

Отличнэ тунэмынам, сайын канэм

Кодшо ийынат сайын тунэмынам ыльэ. Тэнийат 3-шо классым отличнэ да сайын тунэмын лэктым. 10 прэдмэт гыч 7 прэдмэтшэ отличнэ, молыжо сай отмэткэ улыт.

Ындэ толшаш тунэммэ ийыштэ 4-шэ классыштэ тунэмаш тӱҥалам. Тӱҥалтыш школым отличнэ тунэмын пытараш шонэм.

Мый Морко районъ, Марий-Кужэр тӱҥалтыш школышто тунэмынам. Кызыт сайын канаш, йӱкан кином ончаш, поэздым ужаш, область пионьэр пӧртыш мийэн ончаш Йошкар-Олаш изам дэкэ толынам.

Канику́л жапыштэ Пушкинын возымыжым йатырак лудынам. Тудын „Поп дэн тудын тарзыжэ Балда нэргэн" йомакшэ пэш сылнэ. „Колызо дэн шӧртньӧ кол" йомакым наизусть моштэм. „Салтак кугыза нэргэн" йомакым, „Той имньэшкым", эдак марлаш кусарымэ тыгыдэ драмэ-влакым лудынам. Нуным чылаштымат каласкалэн кэртам. Марла возымо тыгыдэ ойлымаш дэн йомаквлакым шуко лудынам. Кызыт С. Г. Чавайн возымо „Элнэт" романым вашкэ лудын пытарэм.

Газэтат тунэмаш кугун полша. Мый эрэак „Йамдэ лий" газэтым лудын шогэм. Газэт—мыйын пэш лишыл йолташэм.

Музурова Вэра.

Пийал кондышо Конституцо

Шукэртэ огыл Марий рэспубликын Конституцо проэктшэ лэктэ. Тидэ проэктым мэ, Куптӱр пэлэ кыдалаш школышто (Торйал район) тунэмшэ-влак кок кана урок дэч вара кодын, лудын, лончылэн лэкна. Кугыжан власть годым шэмэр йочавлак нигушто тунэмдэ, нимогай шинчымаш налдэ кушкыныт. Ындэ мэ пийалан тукым улына. Тидэ Конституцо мланна тунэмашна умбакыжат эшэ кумда корным почэш. **Иванов В.**

Козырэва Иэлэна лагэрыш кайа

Ронто район, Кужмарий пэлэ кыдалаш школышто 5-шэ классыштэ тунэмшэ Козырэва Иэлэна сай тунэмэш. Тудо IV-шэ чырыкыштэ чыла прэдмэт дэнат „отлично" да „сай" отмэткым нальэ. Испытаньымат „сай" отмэткэ дэнэ куча.

Тэний тудым чот тыршэн тунэммыжлан, пионьэр отрäд районысо Кундыш лагэрыш канаш колта. **Загайнов Васлий.**

Кужэнэр пэлэ-кыдалаш школышто отличнын тунэмшэ Грьазэва Маньа мӧҥгыштыжӧ руш йылмэ уроклан йамдылалтэш. Фото М. Ф. Рыбаковын.

41

ЙӰДВЭЛ ПОЛЬУС СЭҤГАЛТЫН!

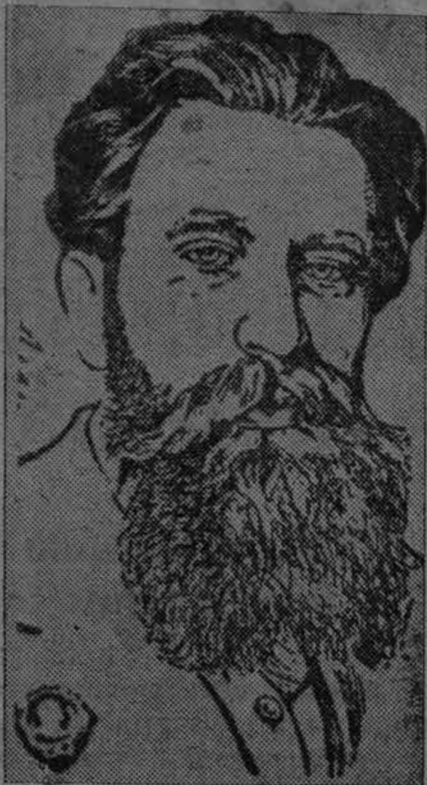
Йӱдвэл польусыш

Йӱдвэл польусыш мийаш XIX-шэ курымын кокымшо пэлыштыжак тыршэныт. Но нэлэ условий тидым 1909 ий марка шукташ эрыкым пуэн огыл. 1909 ийыштэ амэриканэц Робэрт Пири пэрвой тидэ польусыш мийэн шуын.

Йӱдвэл польусыш мийэн шушаш вэрч варажэ Р. Амундсэнат кучэдалын. Тудо Норвэгий калыкын польарнэ исслэдоватэльжэ. Но тудын тыршымыжэ нимошкат шуктэн огыл. 1926 ийыштэ гына Бэрд польус ӱмбачын аэроплан дэнэ чонэштэн кайэн. Тудо ийыштак Йӱдвэл польус гоч „Норвегия" дирижабль дэнэ Амундсэн чонэштэн эртэн.

Тидын почэшак кокымшо каналан дирижабль дэнэ польусыш мийэн шушаш вэрч тыршэныт. Итальйанэц Нобилэ „Италия" дирижабль дэнэ польусыш мийэн шуын, но катастрофыш логалын.

Ты мартэ тидэ польусын илышыжым альэ нигбат палэн кэртын огыл. Тидым мэмнан совэт гражданин-влак гына шкэ кидыш налын кэртыт, тидлан мэмнан чыла йӧнымат ыштымэ.

Экспэдиций начальник—
О. Ю. Шмидт йолташ.

1. Экспэдицийын ыштышаш пашажэ

Йӱдвэл польусыш йуж дэнэ чонэштэн коштшо экспэдиций шуко йамдылалтын. Тушко кайэн кэртшаш йэҥым, тӱрлӧ кӱлэш ӱзгар-влакым пэш сайын гына йамдылэн шагалтын. Арктикын нэлэ условийыштыжэ чонэштэн кошташ йӧршӧ ныл моторан ныл „АНТ—6" самольот дэн кок моторан „АНТ—7" йуж корабльым йамдылымэ.

Тидэ экспэдицийыштэ чылажэ 42 йэҥ пашам ышта. Экспэдицийым Йӱдвэл тэҥыз корнын главнэ управлэньэ начальникшэ академик О. Ю. Шмидт вуйлатэн шога. Экспэдицийын пэрвой пилотышт—Совэт Ушэм гэрой-влак Водопьйанов, Молоков йолташ-влак да польарнэ льотчик кокла гыч Головин, Мазурук дэн Алэксэйэв йолташмыт улыт.

Совэт польарнэ станцэ Йӱдвэл польус районын ийгэчыжым чарныдэ ончэн шогаш да тудын нэргэн ийгэчын могай лийшашыжым палышэ рӱдӧ станцышкэ увэртарэн шогаш тӱҥалэш. Тидэ пэшак кӱлэшан паша, тудын дэнэ мэ ийгэчэ ончыкыжым могай лийшашым палэн кэртына. Тидын дэч посна тушто ий-влакын кувэл могырыш каймыштым, могай писылык дэнэ йогымыштым, Лэдовитый океанын могай кэлгытшым палымэ шотышто шымлымаш паша ышталтэш. Тугак океанын рӱдӧ ужашыштыжэ илыш могай улмым шымлаш тӱҥалыт.

2. Старт

22 Мартыштэ 6 шагат эрдэнэ Фрунзэ лӱм. рӱдӧ аэродромышко Йӱдвэл польусыш кайшэ йуж экспэдицийын участникшэ-влак погынаш тӱҥальыч. Эрдэн 8 шагатлан аэродромыш чылан погынэн шуыч. Эрдэнэ ийгэчэ пэш сайак огыл ыльэ.

9 шагат 30 минутышто экспэдиций начальник О. Ю. Шмидтын кӱштымыжӧ почэш льотчик Головинын виктарымэ „СССР Н—166" самольот Москo—Архангэльск корно дэнэ кайаш тарваныш.

Тарванэн каймэ дэч ик шагат эртымэкэ „СССР Н—166" самольот гыч льотчик Головин дэч радиограммым налмэ. Льотчик Головин игэчэ пэш начар,—манын увэртарэн.

—Млання игэчэ ок машайэ, мэ нигуш шичдэак Архангэльскыш шумэш чонэштэн кэртына,—манын Водопьйанов пэнгыдын ойлэн.

Отто Йульйэвич тидэ мут дэнэ к э л ш ы ш а т, самольотым стартлан йамдылаш кӱпшыш.

... Йктэ почэш вэсэ, кумышо нэлэ йуж корабль-влакын моторышт пашам ышташ тӱҥальыч, пропэлэрыштат чӱчкыдын пӧрдаш тӱҥальыч.

„СССР Н—170" Флагман йуж корабль стартлан йамдэ. 30 минутыштэ кугу кайык сэмын мландэ гыч ойырлэн кӱшкӧ писын кӱзаш тӱҥальэ. Тидэ корабльыштэ чылажэ 10 йэҥ уло. Корабльым Совэт Ушэмын гэройжо Водопьйанов йолташ виктара.

12 шагат 27 минутышто Совэт Ушэмын гэройжо В. С. Молоков стартым налэш „СССР-Н—171" кугу йуж корабль дэнэ тудо мландэ вокртэн 30 сэкунд чоло каймэкыжэ корабль мландэ гыч ойрэн кӱшкӧ кӱзаш тӱҥалэш.

Молоков йолташ почэш 5 минут гыч „СССР-Н—172" самольот дэнэ А. А. Алэксэйэв тарвана.

Колонно дэнэ йуж корабль-влак йӱдвэл могырыш чонэштэн кайышт.

Совэт Ушэмын талэ, лӱддымэ эргыжэ-влак мӱндӱр корныш чонэштышт. Нуно шкэ чапыштым нӧлтышаш в э р ч огыл, а научно пашам утларак кугэмдышаш вэрч, мэмнан шочмо элнан куатлэ улмыжым ончыктышаш вэрч Йӱдвэл польусыш кайэныт.

Совэт Ушэм Гэрой, Йӱдвэл польус экспэдицийын участникшэ Водопьйанов йолташ.

3. Польусышто

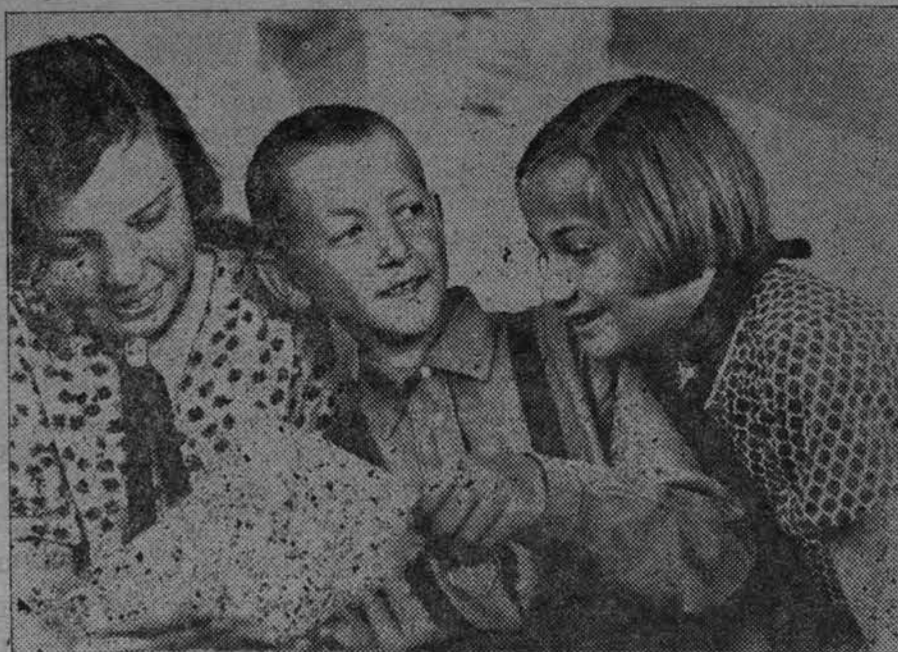
19 апрэльыштэ 2 шагат 05 минутышто Совэт Ушэм гэрой-влак Водопьйанов дэн Молоков йолташмытын да польарнэ льотчик-влак Мазурук дэн Алэксэйэв йолташмытын виктарымэ чыла нэлэ йуж корабль-влак Рудольф островысо аэродромыш волэн шинчыныт.

21 майыштэ Земля Франц-Иосифа районышто мотор кэнэж игэчэ лийын. Йӱдвэл польусыш кайшэ-влак волэн шинчаплан лийын тидэ мотор ийгэчым кучылташ вашкэныт. Йатыр кастэнэ Главсэвморпуть гэроичэский экспэдицын начальникшэ, академик Отто Йульйэвич Шмидт дэчын радиограммым налын. Тидэ радиограммыштэ Йӱдвэл польус районэш самольотын пэш сайын волэн шичмыжэ нэргэн увэртаралтын.

4. Сэҥышэ-влакым пӱтынь эл саламла

Йӱдвэл польусыш кайшэ гэроичэский экспэдиций пэш кугу сэҥымашым ыштэн. Польусым Сталин йолташын воспитатлымэ йэҥ-шамыч сэҥэныт. Тидэ экспэдиций наук шымлымэ шотышто кугу задачым шуктымыж дэнэ айдэмэ тукымын историйыштыжэ ик чаплэ страницым почэш.

Садлан польусым сэҥэн налшэ гэрой-влакым пӱтынь тӱньа саламла. Нинэ гэрой-влаклан тӱньасэ шэмэр калыкын вождьшо Сталин йолташ, партий дэн правитэльствэ вуйлатышэ-влак, Совэт Ушэм гэрой-влак, стахановэц-влак шокшо саламым колтэныт. Польусыш кайшэ гэрой-влакым ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт сэкрэтарь Косарэв йолташ, Осоавиахим Рӱдӧ Совэт прэдсэдатэль Эйдэман йолташ, пӱтынь Совэт Ушэмысэ шэмэр влак саламлэныт.

Школлаштэ испытаньэ эртаралтэш. Сӱрэтыштэ: Йошкар-Олаээ 1 № тӱҥалтыш школышто тунэмшэ-влак Соколова Рита дэн Кашникова Клара Димитриэв Йуран диктант дэнэ отличнэ налмэ отмэткыжым ончат.

Фото М. ф. Рыбаковын.

2-шо могыр „Йамдэ лий".

МЭАТ КУМ ОБОРОННО ЗНАЧОКАН ЛИЙНЭНА

Краснойар пэлэ кыдалаш школыштo (Звенигэ район) тунэмшэ-влак чыланат кум оборонно значокан лийаш шонат. Тугэ гынат БГСО дэн ПВХО значоклан нормо пумашым вуйлаташ эйырмо Игнатьэва Клави йамдылалтмэ пашам альат организоватлэн огыл. Тыгак Клавий БГТО значоклан нормо пумашымат Рäбов Борис ок вуйлатэ.

Тунэмшэ-влак БГТО значоклан тэлэ нормым шукыжо сдаэныт, кэнгэж нормым сдаймашым иктаг ок вуйлатэ.

Самуилов Иыван.

28 тунэмшэ значокым нальэ

Шэрнур кыдалаш школыштo тунэмшэ-влак кокла гыч 28 йэнг ГСО значокым нальэ. Тиддэч ожнат шуко тунэмшэ-влак нормым сдатлэн значокым налыныт ыльэ. Кызыт моло тунэмшэ-влак нормым сдатлаш йамдылалтыт. Мэмнан школышто вашкэ чыла тунэмшэ-влакат ГСО значокан лийыт.

М. Чэмэшэв.

ГСО дэн БГСО значоклан нормым пуат

Туршо пэлэ кыдалаш школыштo (Оршанкэ район) тунэмшэ-влак кокла гыч 18 йэнг БГСО значоклан да 13 йэнг ГСО значоклан нормым пуышт. Кызыт эшэ 20 йэнг нормым сдайаш йамдылалтэш.

Кузнэцов Димитрий.

20 пионьэр нормым сдайэн

Кугу-Шокшэм пэлэ кыдалаш школыштo тунэмшэ, пионьэр-влак (Шэрнур район) кум оборонно значокан лийшаш вэрч вийан кучэдалыт.

БГТО значоклан 20 пионьэр сдайэн, кызыт БГСО дэн ПВХО значоклан нормым пуаш йамдылалтыт.

Л. С. Сэмьонов.

ШКОЛЛАСЭ УВЭР-ВЛАК

Мэмнан школэшна шукэртэ огыл СВБ кружок почылто. Тидэ кружокышто 20 йэнг уло. Кружок пашам Иван Владимирович дэн Алэксэй Ильич вуйлатэн шогат. Нуно младна волгэнчэ, кÿдырчö, младэ дэн планэт-влак нэргэн умылтарат. Кружокна арньадан ик кана погынымашым эртара. Кодшо заньатий годым 30 нарэ рвазэ-влак погынэныт ыльэ. Тугак хор, драмкружок, физкультур кружокна-влак пашам сай ыштат. Вашкэ БГТО значоклан нормым пуаш тÿналына.

Патрышэв И.

Кужэнэр район, Йыван-Сола ПКШ.

Сатым ончэн куштэна

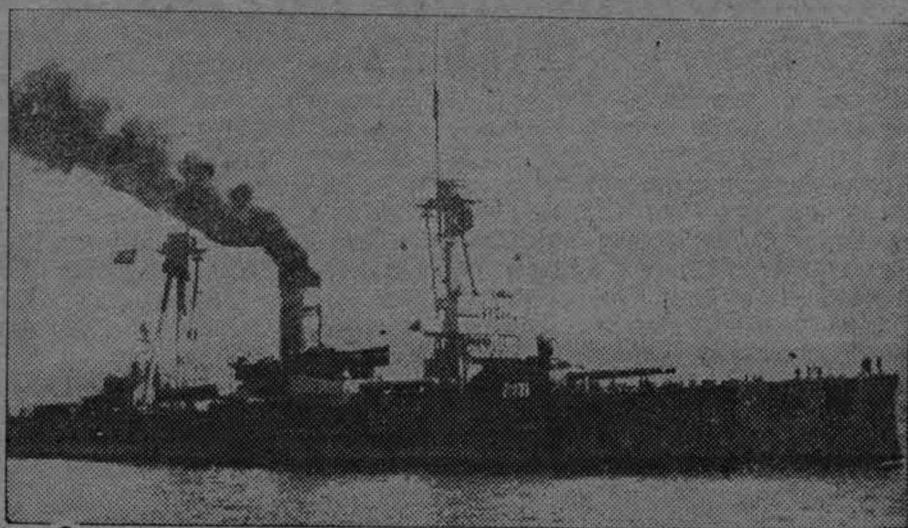
Куракин кыдалаш школыштo (Параньга район) тунэмшэ, пионьэр-влакын тыршымышт дэнэ кум гэктар мыландэш тÿрлö сатым шындымэ. Тыштэ олма пу, вишньэ да шоптыр вондо-влак улыт: Кызыт сатыштына кукшо укш-влакым пÿчкэдышна, тÿрлö куштыра-влакым эрыктэн лукна. Мэ школ сатым куанэн ончэна.

И. Филимон.

Пэлэдыш-влакым тунэмына

Мэ, Мата-Родо кыдалаш школышто (Параньга район) VI-шо „А" дэн „Б" класслаштэ тунэмшэ-влак тÿрлö пэлэдыш-влакым погэн тэтрадьышкына пыжыктылна. Нунын лÿмыштым, могай сэмэйствыш, родыш да могай классыш пурмыштым палэн налына.

Й. Ф.

Сÿрэтыштэ: Испан мäтэжник-влакын „Эспанья" линкорышт. Тидэ линкорым испан правитэльствэннэ авиацэ вÿд йымак пуртэн колтэн.

Сойузфото.

ИСПАНИЙСЭ ГРАЖДАН САР ФРОНТЛАШТЭ

Мäтэжник-влакын Бильбаошко наступатлымыштым чарымэ

Бильбао—баскэ-влак провинцын столицыжэ. Мäтэжник дэн вэс элласэ захватчик-влакын Бильбао олашкэ наступатлаш тÿналмыштлан ындэ кок тылзат лишэмэш.

Тидэ олам кучэдал налшаш вэрч гэрманийсэ дэн италийсэ ойрэн налмэ часть-влакым колтымо. Нунын кидышкышт вийан войэннэ тэхникым кучыктымо. Фашист-влакын 120 орудийышт, 60 самольотышт, 30 утла танкышт уло. Наступлэньым гэрманийсэ войэннэ спэциалист-влак вуйлатат.

Бильбаошко 31 мартыштэ наступатлаш тÿналыныт. Тылзат пэлэ утла крэдалмаштэ фашист кашак рэспубликан войска-влакым шыгырэмдэныт да Бэрмэо—Гэрника—Дуранго линийыш лэктыныт.

Фашист кашак орышыла кучэдалыныт. Бойэц-влак радамым шолдырташлан лийын нуно тыныс олалашкак бомбым кышкылтыныт. Нуно баскэ-влакын пэш шукэртсэ столицыштым—Гэрникэ олам, тыгак Аморэбиэту, Гальданако да моло баскэ ола-влакым шалатэныт.

Но, тушманын вийжэ кугу ыльэ гынат, правитэльствэннэ войска-влак Бильбаом авырэн шогышо курык кÿкшакаш пэнгыдын шогалыныт. Фашист кашакын курык коч Бильбаошко вончаш шонымышт эрэ кÿрылтэш.

Бискайский фронтышто кучэдалшэ рэспубликан войска-влак кучэдалмашэш тунэмыт, иктыш организатлалтыт. Нуным вуйлатымаш пэнгыдэмэш. Фашист кашакым кажнэ кэчын эрэ чактарэн шогат.

УНА-ВЛАКЫМ САИЫН ВАШЛИИЫНЫТ

Мэмнан Совэт Ушэмын сылнэ вэрыштыжэ—Фэодосин оласэ санаторийыштэ Испан рэспубликысэ йоча-влак канат. Шукэртэ огыл нунын дэкэ Испан рэспубликысэ сатулышо флотын морäкышт уналыкэш толыныт Испанийсэ морäк-шамычын чыла йочашт лÿм дэнэ уна-влакым Ира Мондра саламлэн. Тудо шкэ саламыштыжэ тыгэ ойлэн:

—Мэ тыштэ пэш сайын иланэ!

Испанийсэ йоча-влак украин мурым мурэныт, кузэ каныммышт, эмлалтмышт нэргэн ойлэныт. Нуно уна-влаклан тÿшкан тÿрлымö Лэнинын портрэтшым да пэлэдыш-влакым пöлэклэныт. Испанийсэ морäкшамыч санаторийыштэ каныша-влаклан Долорэс Ибаррурин сÿрэтан открыткэ картычкым пöлэклэныт.

Идалыклан 130 миллион пэро

Совэт Ушэмыштэ пэром ыштэн лукшо кокымшо фабрикым ышташ тÿналмэ. Тидэ фабрик Киэвэш ышталтэш. Фабрик ий йэда 130 миллион пэрам ыштэн лукташ тÿналэш.

Пэра фабрикыш Совэт Ушэмыштэ ыштымэ станок дэн автомат-влак шындалтыт.

Тэний шыжым фабрик пашам ышташ тÿналшаш.

Сÿрэтлаш йöратат

Мэмнан Кужэнэр йоча пöртыштэ воспитатлалтшэ йоча-влак—Кудрäвцэв дэн Смирнов сÿрэтлаш пэш йöратат. Пушкин йубилэй годсо конкурсышто нуно нэрвой вэрым нальыч. Тунам Смирнов дэн Кудрäвцэвым пöлэклымэ. Кызыт нуно сÿрэтлаш эшэ чот пижыныт.

Рäбчиков.

Школыштo испытаньым эртарымаш отличнэ тунэмшэ-влакын кумылыштым чот нöлталья. Ончылнэ-йан Йошкар-Ола чодра завод пэлэнсэ тÿналшэ школын отличникшэ Пушников Аркашым. 3-шо класс гыч 4-шэ классыш чыла прэдмэт дэнат отличнэ отмэткым налын вончымылан тудо кузэ куанэ! Кызыт тудо шэлэнжэ отмэткым полташыжэ-влаклан ончыкташ вашка. Фото М. Ф. Рыбаковын.

42

ПОИАН ДЭН ИОРЛО

(ЙОМАК)

Шукэртэ, тидлан иктаж шӱдӧ ийат лийэш, пойан дэн йорло олашкэ губэрнатыр дэк кайэныт.

Йорло йарнышэ, ош тӱж вӱльым кычкэн, а пойан—чаплэ шэм алашам. Кайэн-кайэн Элнэт олыкыш миймэн шуныт, тужакын йӱд вошт-лан имньым пукшаш шогалыныт. Шкэшт имньыштлан кочкышым пуэныт да малаш возыныт. Тидэ йӱдым йорлын ош вӱльыжӧ чомам ыштэн, чомажэ пойанын шэм алашажэ воктэк миймэн возын.

— О-о-о! Мыйын шэм алашам сур чомам ыштэн,—пойан эрдэн кынэлын пыргыжалын пэлэштэ.

— Ала, ала тыйын гын? Мыйын ош вӱльэм тӱж ылыс,—манэш йорло.

— Ош вӱльэт ышта гын, чома тыйын вмньэт воктэн лийэш ыльэ.

— Тыйын алаша вэт, алаша кунам чомам ышта?—ойлэн йорло.

Тыгэ ӱчашэн-ӱчашэн пойан дэн йорло губэрнатыр дэк кайаш тарванат. Кэчывал жаплан олашкэ миймэн шуыт.

Нунын вашталэш кугу мӱшкыржым кагыртэн, шэлын кайшаш гай койа, йошкар шӱргӧ-пылшан йэн лэктэш. Тидэ—губэрнатыр.

— Мо кӱлэш тыланда?!—йодо губэрнатыр. Паша кузэ лиймым пойан чыла радамлэн пуыш.

— Мый тыланда кум туштым туштэм: Тӱньаштэ мо эн койа?, Тӱньаштэ мо эн пушкыдо? Тӱньаштэ мо эн писэ? Кӧ нинэ туштовлаклан ойым муэш, чома тудын лийэш. А кызыт чома ты жакак кодэш,—маньэ губэрнатыр.

Пойан олашкэ кокаж дэнэ ой йодаш кайыш. Губэрнатыр пумо задачэ-влаэым кокажлан ойлэн пуыш.

— Эй эргым, тый тидлан тыгэ вэлэ каласэ: кокайын пэш койа сӧснажэ уло, тугай койа дык—коштынат ок кэрт. Тидэ сӧсна дэч койа тӱньаштэ нимат укэ, манын ойло. Кокымшыжлан: „кокайын тӧшакшэ уло. Тудын дэч пушкыдо тӱньаштэ нимат укэ. Кумышыжлан: кокайын ош вӱльыжӧ уло, тудын дэч писэ тӱньаштэ нимат укэ,—вэлэ ман. Тыгэракын пойаным кокажэ туныктэн колта.

Йорлылан ой пушо иктат укэ. Йорло ош вӱльыжым кычкыш да шортын-шортын мӧнгыжӧ кайыш.

Тӧлын шумэкшэ ачажым налаш изи Анук ӱдыржӧ куржын лэктэ. Ачажын шортмыжым ужын изи Анук ӧрын йодо:

— Ачай, мо лийэ, молан шортат?

Ачажэ паша кузэ лиймым радамлэн пуыш. Изи Анук шыр ышталын ачажым ончальат, ласкан гына вэш мутым пуыш:

— Эй ачай, ит ойгыро, тыштэ нимо вэлыжат укэ. Губэрнатырлан тыгэ вэлэ ойло: Тӱньаштэ эн койа—мландэ. Мом ӱдэт, мыландэш эрэ шочэш. А тӱньаштэ эн пушкыдо-кид, Кэрэк могай пушкыдо тӧшакыш малаш возат гынат, садак вуйэтым кид ӱмбакэт пыштэт. Кумышо задачыжлан тыгэ каласэ: тӱньаштэ эн писэ—уш. Вот молан, мый ышкэжэ тыштэ улам, а ушэм дэнэ Москошкат шуам.

Тыгэракын изи Анук ачажым туныктэн колтыш. Йорло вӱльыжым кычкышат, адак олашкэ губэрнатыр дэк кайыш. Ала кузэ пойан дэн йорло губэрнатыр дэк ик жапыштак миймэн шуныт. Губэрнатыр йодышташ тӱнгальэ. Пэрвойак пойан дэчын йодо. Пойан кокажын ойлымыжым радамлэн пуыш.

— Йӧра,—маньэ губэрнатыр.

— А тыйжэ мом каласэт?!—шыдын йорло дэк кэрылтэ. Йорлат ӱдыржын туныктэн колтымыжым каласыш.

— Тыланэт тыгэ ойлаш кӧ туныктэн?!—губэрнатыр адак йодо.

— Мыйын индэш ийаш ӱдырэм уло, тудо туныктэн—маньэ йорло.

— Тыйын ӱдырэт тыгай талэ гын, кум осьмушка порсын дэнэ мыланэм тувырым куэн, ургэн кондыжо—манын кум осьмушка порсыным йорлылан кучыктыш.

— Йорло адак ош вӱльыжым кычкэн шортын-шортын мӧнгыжӧ кайыш. Ачажын толмыжым изи Анук ужо да налаш куржын лэктэ. Ачажын шортмым ужат, аптыранэврак йодо:

— Ачай, молан шортат?

— Эй, ӱдырэм, ындэ ойлыманат огыл. Иэн вӱр йӱшэт адак тылавэт кугу пашам пуэн колтыш. Кум осьмушка порсын дэнэ тувырым куэн, ургэн намийаш вӱштыш.

— Ачай, ит ойгыро. Мэ йорло ульна, мэмнан станнат, иснат укэ. Нэ, тэвэ тудлан,—манын изи Анук ачажлан кум пырчэ ӱштэр вошторым вучыктыш. Каласэ мыйын ойлымэм: мэ йорло ульна, мэмнан станат, иснат укэ. Тидэ кум пырчэ ӱштэр воштыр дэнэ исым, станым чыла ыштэн колтыжо!

Йорло имньыжым кычкышат адак олашкэ губэрнатыр дэк кайыш. Кас вэлэш миймэн шуо. Вара губэрнатырлан ӱдыржын ойлымыжым каласыш.

— Тьпу, кунам кум пырчэ ӱштэр воштыр дэнэ станым, исым ышташ лийэш?,—манын губэрнатыр шыдын пэлэштыш.

— Тьпу!.. чорт, кум осьмушка порсын дэнэ кунам тувырым ышташ лийэш,—манын йорлат сырэн „пасльон" шӱвал шындыш.

Губэрнатыр пэш чот сырыш.

—Тыйын ӱдырэт тыгай талэ гын, толжо тудо мый дэкэм: имньэ дэнат огыл, имньэ дэч поснат огыл. Корно дэнат огыл, корно дэч поснат огыл, тувыр дэнат огыл, тувыр дэч поснат огыл. Иокма (костэнэгэчэ) дэнат огыл, йокма дэч поснат огыл.—Толжо, шарт-март! Иокмам капкаш пурыдэ пужо мыланэм.

Иорло имньыжым кычкышат мӧнгыжӧ адак шортын-шортын кайыш. Толын шуэт ӱдыржылан мо, кузэ паша лиймым чыла каласыш.

-- Эй, ачай ит шорт. Ит ойгыро, мый казыр миймэн толам,—маньэ ӱдыржӧ. Изи Анук тувыр олмэш чыптам чийыш, ош шовычэш кайык лудым пӱтыральэ. Вара казам кушкыж шинчат губэрнатыр дэкэ эрэ корно ӧрдыж гыч кайыш.

—Кушто тэ илэда?—губэрнатыр йодэш. Шкэжэ ӧрын.

— Мэ кукшо корэм сэрыштэ колым кучэн илэна.

—Тьпу!.. ушдымо, кукшо корэм сэрыштэ вӱд дэч посна колым кӧ куча?—сырэн йодо губэрнатыр.

— Тьпу!.. Ушдымо!.. Алаша кунам чомам ышта—манын изи Анук шыдын пэлэштыш.

Ты йомакым **А. Игнатьэв** колын возэн.

Йошкар-Ола. Чодра-тэхник рабфак, II курс.

Озан слалан 500-ий тэмын. Сӱрэтыштэ В. И. Лэнин лӱмэш Озан кугыжавыш унивэрситэт. Фото. И.Папковын (Союзфото)

ЭВКАЛИПТ

Кодшо курым ыдалвэ Австралий гыч Кавказышкэ эвкалипт пушэнгэ кондалтын улмаш. Шкэ шочмо эльштыжэ тидэ пушэнгэ 3—4 тӱжэм ийым ила, эвкалипт 150 мэтр кӱкшытан, 12 мэтр кӱжгытан лийэш. Эвкалипт пэш шуко вӱдым налын кушкэш, тудым кушэш шындэт гынат, купым йӧршаш коштэн шукта. Купан вэрыштэ сӧно йӱштӧ-мужо чэр дэнэ шуко калык колэн гын, тудэ кэрым эвкалипт сай курортлык вэрыш савырэн кэртэш. Но тудын пайдалыкшэ тыштэ вэлэ огыл. 1 га эвкалипт чашкэр гыч 10 ий жапыштэ 500 кубомэтр шэргакан дрэвэсиным налаш лийэш, а моло пушэнгэ-влак-дэч тыгай сай дрэвэсиным налашлан нуным 100 ий вучаш кӱлэш. Эвкалиптын пэрчажэ олташлан пэш сай пу. Эвкалиптын лыштэшыжгычын кум тӱрлӧ ӱйым луктыт: иктыжэ духилан, вэсыжэ йӱштӧ-мужо чэр дэнэ чэрланышым порэмдаш, рэвматизмым пытараш кайа, кумшо тӱрлӧ ӱйжым тэхник пашаштэ кучылтыт. Мэмнан дэнэ эвкалипт шыжым да тэлым пэлэдэш. Кэчвэл йымал вэлыштэ моло пушэнгэ-влакын ты жапыштэ пэлэдышышт укэ годым, эвкалиптын пэлэдышыжэ дэнэ мӱкшвлак тэлымат мӱйым ыштэн кэртыт.

Ожно эвкалипт иктэ дэнэ гына шотлалтын гын, кызыт тудо пэш шуко вэрэ кушкэш.

ПРОИСШЭСТВИЙ

ГЭРОИ СЭМЫН ЫШТЭН

Ронго район, Манан—Мучаш йал совэт „Иошкар кэчэ" колхоз члэн Марлин Павылын 5 ийаш эргыжэ—Пӧтыр, модын коштшыжла пӱйа вӱдыш пурэн кайэн. Тидым Кужмарий пэлэ кыдалаш школыштo, 5 класыштэ тунэмшэ Арсэнтьэйэв А. ужын. Тудо тунамак вӱдыш тӧрштэн, вӱд йӱмак кайаш тӱналшэ Пӧтырым колыма гыч утарэн.

Копанов Ф. И.

Ронго район, „Марий коммун" колхоз члэн.

Пионьэр дэн тунэмшэ-влак!

Тэнийсэ тунэммэ ий вашкэ мучашыш шуэш. Тэмдан кокла гыч шукыжо „Йамдэ лий" газэтлан подпискым тунэммэ ий пытымэшкэ вэлэ ыштэныт. Сандэнэ нунылан ийунь тылзэ гыч „Йамдэ лий" газэт миймаш ок тӱнгал. Йоча-влак, май, ийунь тылзыштэ „Йамдэ лий" газэтлан подпискым огыда ыштэ гын, тэ каникул жаплан газэт дэч посна кодын кэртыда. А тыгэ тэ илыш дэч шэнгэлан кодын сэнгэда.

Мэ кэнэж каникул жапыштэ Совэт Ушэмыштэ, капиталист эллаштэ лийын шогышо увэр-влакым, Йошкар Олан историйжэ гыч—очэрк-влакым, молат пэчэтлаш тӱнгалына. Каникул эртарымэ, у тунэммэ ийлан йамдылалтмэ вэргэн возэна. „Йамдэ лий" газэтыш ойлымаш, йомак, почэла мут, муро, шарадэ-влак моло годымсо дэч шуко пэчэтлалташ тӱналыт. Газэтыштэ сӱрэт, карикатур, молат шуко лийэш.

Каникул жапланат кажнэ пионьэрын, кажнэ тунэмшын кидыштыжэ „Йамдэ лий" газэт лийжэ. Тэмдан подпискыда пыта гын, кызытак подпискым ыштэн вашкыза. Ала тэмдан пионьэр, тунэмшэ йолташда каникул жаплан подпискым ыштэн мондэныт, альэ ты мартэ йӧршӧшат налын огыл. Мондышо да ты мартэ йӧршэш налдымэ йолташланда подпискым ыштымэ вэргэн содор шиштарыза.

Газэт ак тошто гайак. Подпискым кузэ ышташ огыда пэлэ гын, шкэ пионьэр вожатыйда, туныктышыда дэч йодса. Нуно тыланда полшат. Газэтым шарымыда дэн подпискым ыштымыла нэргэ мэмнан дэкэ возэн шогыза.

„Йамдэ лий" рэдакцэ.

Врид. отв. рэдактора—А. ЙАНАЛОВ.

Упол. Марлита № А—16 Тираж 9258 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком оргаг. Савыктышэ „Марий Коммун"